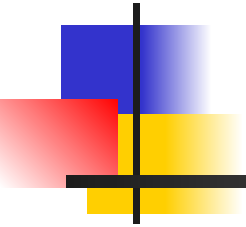

Тема. Формування та розподіл прибутку підприємства

Питання лекції:

- 1. Сутність прибутку підприємства
- 2. Методи розрахунку прибутку від реалізації продукції та обчислення рентабельності
- 3. Розподіл і використання прибутку

Прибуток –

це реалізована вартість
додаткового прибутку або
реалізований чистий дохід.

Прибуток –

це позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства. Це перевищення сукупних доходів над сукупними витратами.

Суть прибутку розкривається в його функціях:

Розподільча функція

Розрізняють два етапи розподілу прибутку:

- **перший** - розподіл отриманого прибутку між державою і підприємством;
- **другий** - розподіл залишкового прибутку (прибутку за вирахуванням платежів до бюджету) між підприємством і власником (власниками) підприємства.

Суть прибутку розкривається в його функціях:

Стимулююча функція

проявляється у збільшенні прибутку і грошових надходжень суб'єктів-учасників розподілу (перерозподілу) прибутку і національного доходу шляхом мотивованого процесу удосконалення господарського механізму та підвищення ефективності господарювання.

Оцінююча функція

Прибуток - це основний узагальнюючий показник фінансових результатів діяльності, який характеризує величину, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (ЧД)

Призначений на відшкодування витрат, що включаються в собівартість продукції (товарів, робіт, послуг) і формування валового прибутку підприємства. Величина валового прибутку визначається за формулою:

$$ВП = ЧД - С,$$

де ВП - валовий прибуток;

С - собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Прибуток (збиток) від операційної діяльності підприємства визначається за формулою:

$$\pm PO = VP + IOД - OB,$$

де ПО - прибуток (+), збиток (-) від операційної діяльності;

ІОД - доходи від іншої операційної діяльності;

ОВ - операційні витрати (адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати).

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності

підприємства визначається за формулою:

$$\pm \text{ПЗД} = \pm \text{ПО} \pm \text{ДУК} \pm \text{ДФІ} - \text{ФВ} \pm \text{ІД},$$

де ПЗД - прибуток (+), збиток (-) від звичайної діяльності;

ДУК - доходи (+), витрати (-) від участі в капіталі;

ДФІ - доходи (+), витрати (-) від фінансових інвестицій;

ФВ - фінансові витрати;

ІД - доходи (+), витрати (-) від інших операцій, що забезпечують звичайну діяльність.

Позитивний фінансовий результат -

прибуток від звичайної діяльності підприємства - підлягає оподаткуванню відповідно до чинного законодавства України.

Від'ємний фінансовий результат - збиток

- зменшує власний капітал підприємства, погіршує його фінансовий стан. В балансі (додаток до П(с)БО 2) він відображається у I розділі пасиву як непокритий збиток.

*Чистий прибуток (збиток)
визначається за формулою:*

$$\pm \text{ЧП} = \text{ПЗД} - \text{ПП} + (\text{НД} - \text{ПП}) - \text{НВ},$$

де ЧП - чистий прибуток (+), збиток (-);

ПП - податок на прибуток підприємства;

НД - надзвичайні доходи;

НВ - надзвичайні витрати.

Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг)

$$Pr = VR - НП - ПС,$$

де Pr - прибуток або збиток від реалізації продукції;

VR - виручка від реалізації;

$НП$ - непрямі податки, збори і платежі;

$ПС$ - повна собівартість.

Методи розрахунку прибутку від реалізації продукції:

методом прямого рахунку

Прибуток розраховується за окремими видами продукції, що виробляються і реалізуються.

розрахунок прибутку на основі показника витрат на 1 грн. продукції

Може застосовуватись на підприємстві в цілому для розрахунку прибутку від випуску та реалізації всієї продукції. Він передбачає використання даних про виробничі витрати, реалізацію продукції за попередній період, а також очікувану їх зміну, що прогнозується в цьому періоді.

Методи розрахунку прибутку від реалізації продукції:

Економічний (аналітичний) метод

Він відрізняється від уже розглянутих методів розрахунку прибутку тим, що дає змогу визначити не тільки загальну суму прибутку, але також і вплив на неї зміни окремих чинників: обсягу виробництва (реалізації) продукції; собівартості продукції; рівня оптових цін і рентабельної продукції; асортименту та якості продукції.

Відповідно до П(с)БО визначення фінансових результатів від операційної діяльності підприємства можна здійснити за такою схемою(тис. грн.)

1. Дохід (виручка від реалізації продукції)	6300
2. Відрахування з доходу	
ПДВ	1050
АК	320
Інші відрахування	250
3. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (1-2)	4680
4. Собівартість реалізованої продукції	3000
5. Валовий прибуток (збиток)(3-4)	1680
6. Інші операційні доходи	1240
7. Адміністративні витрати	950
8. Витрати на збут	220
9. Інші операційні витрати	660
10. Фінансові результати(прибуток) від операційної діяльності(5+6-7-8-9)	1090

Рентабельність –

це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках.

Співвідношення прибутку з авансованою вартістю або поточними витратами характеризує таке поняття як рентабельність.

$$R = \text{Пр} / \text{Витрати} * 100\%$$

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

1. Чиста (економічна) рентабельність (ЧР).

Цей показник обчислюється як процентне відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів за формулою:

$$\mathbf{ЧР = ЧП / А * 100}$$

де A - середньорічна вартість активів підприємства.

Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) активів за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

2. Рентабельність необоротних активів (РНА).

Цей показник обчислюється як процентне відношення прибутку від звичайної діяльності до середньорічної вартості необоротних активів за формулою:

$$\text{РНА} = \text{ПЗД} / \text{НА} * 100$$

де *НА* - середньорічна вартість необоротних активів.
Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) необоротних активів підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

3. Рентабельність основних фондів (РОФ).

Цей показник обчислюється як процентне відношення прибутку від звичайної діяльності до середньорічної величини основних фондів (за первісною вартістю) за формулою:

$$\text{РОФ} = \text{ПЗД} / \text{ОФ} * 100$$

де *ОФ* - середньорічна вартість основних фондів (за первісною вартістю).

Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) основних фондів підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

4. Рентабельність оборотних активів (РОА).

Цей показник обчислюється як процентне відношення прибутку від операційної діяльності (за вирахуванням відсотків за кредит) до середньорічної величини оборотних активів за формулою:

$$РОА = ПО/ОА * 100$$

де *ПО* - прибуток від операційної діяльності, отриманий підприємством за рік і скорегований на відсотки, сплачені внаслідок залучення короткострокових кредитів банків;

ОА - середньорічна величина оборотних активів підприємства. Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) оборотних активів підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

5. Рентабельність сукупного капіталу (РСК).

Цей показник обчислюється як процентне відношення річного прибутку від звичайної діяльності до середньорічної величини сукупного капіталу підприємства за формулою:

$$\mathbf{РСК = ПЗД/СК*100}$$

де СК - середньорічна величина сукупного капіталу підприємства.

Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) сукупного капіталу, задіяного в господарській діяльності підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

6. Рентабельність власного капіталу (РВК).

Цей показник обчислюється як процентне відношення чистого прибутку за рік до середньорічної величини власного капіталу за формулою:

$$\mathbf{РВК = ЧП/ВК*100}$$

де ВК - середньорічна величина власного капіталу підприємства.

Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) власного капіталу підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

7. Рентабельність короткострокового позичкового капіталу (РПК).

Цей показник обчислюється як процентне відношення прибутку від операційної діяльності до середньорічної величини залученого в оборот короткострокового позичкового капіталу за формулою::

$$\mathbf{РПК = ПО/ПК*100}$$

де ПК - середньорічна величина залученого в оборот короткострокового позичкового капіталу.

Він характеризує відсоток дохідності (прибутковості) короткострокового позичкового капіталу підприємства за рік.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

8. Рентабельність обороту (фінансова рентабельність) (РО).

Цей показник обчислюється як процентне відношення прибутку від операційної діяльності (скоригованого на відсотки за кредит) до обороту від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) за формулою:

$$\mathbf{РО = ПО/О*100}$$

Він характеризує рівень рентабельності обороту (відсоток операційного прибутку в обороті від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг) або величину прибутку, що припадає на 100 грн обороту. (Визначати за місяць, квартал, рік як по підприємству в цілому, так в розрізі структурних одиниць і підрозділів, а також за галузевою ознакою, основними видами продукції та оперативно реагувати на факти зниження рівня рентабельності обороту.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

9. Рівень валового прибутку ($R_{ВП}$)

Цей показник обчислюється як процентне відношення валового прибутку до обороту (доходу) від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) за формулою:

$$R_{ВП} = ВП/О * 100$$

Він характеризує відсоток валового прибутку в доході (обороті) від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) або величину валового прибутку, що припадає на 100 грн обороту.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

10. Рівень собівартості у чистому доході від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) (Pc).

Цей показник обчислюється як процентне відношення собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) до чистого доходу за формулою:

$$Pc = C/ЧД * 100$$

Він характеризує відсоток собівартості в чистому доході від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) або величину витрат, включених у собівартість, що припадає на 100 грн. чистого доходу.

Основні показники рентабельності підприємства та методика їх обчислення

11. Рівень операційних витрат у валовому прибутку (Р_{ов}).

Цей показник обчислюється як процентне відношення операційних витрат (адміністративних, витрат на збут, інших операційних витрат) до валового прибутку за формулою:

$$\mathbf{P_{ов} = ОВ/ВП*100}$$

Він характеризує відсоток операційних витрат у валовому прибутку.

Чистий прибуток –

прибуток підприємства, який залишається після сплати податку на прибуток.

Головні принципи розподілу чистого прибутку закріплені статутом підприємства.

Нерозподілений прибуток –

частина чистого прибутку товариства, яка залишається у розпорядженні підприємства для виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та на інші потреби.

**Чистий
прибуток**

*Економічний
розвиток*

Фінанс

*Соціальні
потреби*

Підго

*Виплата
дивідентів*

ання

**капітальні
інвестиції**

**поповнення
власних
оборотних**

резервних

а і

**перепідго
матеріал**

**розвиток
внесок**

і

**утримання
заходів**

я

соціально

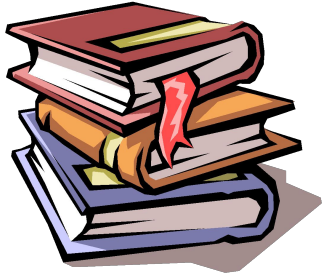
Домашнє завдання

- 1. Необхідність складання звіту про фінансові результати.
- 2. Прибуток як джерело самофінансування підприємств.
- 3. Прибуток як об'єкт оподаткування.

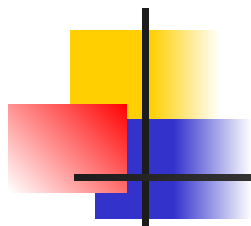
План семінарських занять

- 1. Економічний зміст прибутку.
- 2. Прибуток від звичайної діяльності та порядок його визначення.
- 3. Собівартість продукції та фактори, які впливають на її величину.
- 4. Рентабельність продукції.
- 5. Методи розрахунку прибутку.
- 6. Формування та використання чистого прибутку.

Навчальні завдання індивідуальної роботи

- 1. Напрями використання прибутку підприємства.
- 2. Порядок формування прибутку від фінансових операцій.

Дякую за увагу!